

Szabadi István (Debrecen) a református egyház kormányzatának a bécsi békét követő változásait mutatta be.

„A Habsburgok és a bécsi béke” című referátumában Barta János (Debrecen) a 17. század eleji európai viszonyok ismertetésével világította meg a Bocskai felkelést lezáró béke körülményeit. Papp Klára (Debrecen) előadásában a rendi vélemények alakulását kísérte végig a békekötés folyamán lezajlott tárgyalások során. Ezután Bársony István (Debrecen) a Bocskai István-féle és a későbbi Habsburg-ellenes erdélyi mozgalmakat lezáró békék közötti párhuzamok felvázolására vállalkozott. Varga J. János (Budapest) a „Bocskai felkelés és a török magyarországi politikája” címmel tartott előadást.

A konferencia utolsó szekciójában kaptak helyet a tizenöt éves háborút lezáró zsitvatoroki békéhez kapcsolódó előadások, így Zachar József (Budapest–Eger) beszámolója, amely a Habsburg–oszmán hosszú háború

történetét taglalta; Papp Sándor (Budapest–Szeged) a zsitvatoroki béke körülményeire világított rá, mindezt képek vetítésével színesítette. A béke korabeli propagandában való megjelenését ismertette G. Etényi Nóra (Budapest), végezetül Czigány István (Budapest) vetítéssel egybekötött előadása hangzott el, „A törökellenes védelmi rendszer újjászervezése a zsitvatoroki béke után” címmel.

Az elhangzott előadásokkal kapcsolatos kérdések megválaszolására a szekcióülések végén megtartott viták nyújtottak lehetőséget. A konferencia zárásaként a szervezők nevében Papp Klára, a Debreceni Egyetem Történelmi Intézetének igazgatója értékelte röviden az eseményeket és mondott köszönetet a résztvevőknek.

2006 végére a konferencia színes előadásainak anyaga önálló kötetbe szerkesztve, nyomtatott formában is eljut az érdeklődő nagyközönséghez.

Szálkai Tamás

VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus Debrecen, 2006. augusztus 22–26.

Talán bátran kijelenthetjük, hogy a hungarológia vagy a tágabb értelmű magyarságtudomány történetének rendszerváltást követő szakaszában újabb mérföldkövet jelenthet az az ötnapos találkozó, melyet a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság és a Debreceni Egyetem rendezett meg ez év augusztus 22. és 26. között. Kitüntetett pillanat volt ez a városnak (még ha nem is teljesen véletlen a választott időpont), hisz nem minden jelentőség nélküli, hogy az 1956-os forradalom 50. évfordulóján és az Európai Unióhoz való csatlakozást követően elsőként épp Debrecen adhatta otthont a VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszusnak.

Az ötévenkénti nagyszabású fórumok sorában a hungarológia történetileg változó fogalma bizonyára újabb jelentést vett most

magára, hisz immár az Európai Unió tagállamaként és a kikerülhetetlen globalizáció szereplőjeként vagy elszenvedőjeként kell újraértelmezni a magyarságtudományt. Az ötnapos kongresszus azt sejtette, hogy a hungarológia egyre inkább interdiszciplináris tudomány, amely minden olyan kutatást magába integrál (legyen az nyelvészet, történelem-, irodalom-, néprajztudomány, filozófiai, képzőművészeti, filmművészeti vagy zenetörténeti kutatás), amely a magyar nemzet sajátosságainak vizsgálatára irányul.

Mindig rendkívül fontos esemény a hungarológusok efféle nagy találkozója, hisz ez az az alkalom, amikor egyszerre érvényesülhet a magyarságot szemlélő hármas perspektíva: az anyaországbelieké, a szomszédos országokban vagy más országokban élő magyaroké és a nem magyar nemzeti-

ségüké. E hármast tekintet biztositotta, hogy a hazai kutatók mellett, számos határon túli műhelyből, az összes szomszédos országból, valamint Finnországból, Lengyelországból, Oroszországból, Franciaországból, Olaszországból, Németországból, Törökországból, Svédországból, Észtországból, Hollandiából, az Amerikai Egyesült Államokból, Kanadából, Japánból, Mexikóból, Dél-Koreából és Mongóliából is érkeztek előadók Debrecenbe.

A kongresszusra érkezők a tudományos ülésszakot megelőző napon (augusztus 21-én) városnézésre indulhattak, melynek keretében Debrecen építészeti és kulturális értékeit tekinthették meg. Ezt követően késő délutántól kora estig a Nemzetközi Magyarástudományi Társaság Választmányának ülése zajlott az egyetem főépületében.

Másnap a Kölcsey Kongresszusi Központ adott otthont a megnyitó ünnepségnek, melynek levezető elnöke Amedeo Di Francesco, a Nemzetközi Magyarástudományi Társaság elnöke volt. Nagy János rektor úr köszöntőjét követően üdvözlőbeszédet mondott Sólyom László, a Magyar Köztársaság elnöke, Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Hargitai Gábor, az Oktatási Minisztérium főosztályvezetője, Turi Gábor, Debrecen városának alpolgármestere és Görömbei András, a kongresszus szervezőbizottságának elnöke.

A köszöntő beszédekből emeljünk ki most néhány fontos gondolatot. A köztársasági elnök üdvözölve a kongresszus résztvevőit kifejtette, hogy a rendszerváltást követően szükségessé vált a magyarság fogalmának újraértelmezése, s ebből következően elengedhetetlennek látszik a kultúr-nemzet fogalmának rögzítése az alkotmányban. Sólyom László szerint a hungarológia jelentősen hozzájárul a nemzeti identitás megfogalmazásához, továbbá felhívta a figyelmet arra, hogy a magyarságkép tudományos formálásának objektív tényezőit azok a külföldi tudósok adhatják,

akik behatóan kutatják a magyar nyelvet, történelmet, irodalmat, művészetet, a szűkebb és tágabb értelemben vett magyar kultúrát. Az MTA elnöke a Magyar Tudományos Akadémia külső tagságának intézményéről beszélve bejelentette azt az örömdöntes hírt, hogy 2007. január 1-től megkezdődik működését a 6. területi bizottság Kolozsvárott. A kongresszus elnöke pedig azt hangsúlyozta, hogy a magyarság új kihívásokat kapott a globalizációtól és az Európai Uniótól, ezért elengedhetetlen a nemzeti önismertet elmélyítése és a nemzettudat megerősítése, ám „nemzeti önazonosságunk csak reális, tárgyilagos önismereten alapulhat”, ehhez nyújthat segítséget a külső nézőpontot sem nélkülöző kongresszus.

A megnyitón fellépett a Debreceni Egyetem Konzervatóriumának vonósnégyese. A nyitóünnepséget követően fogadást adott a Magyar Köztársaság elnöke, majd a nap zárásaként Debrecen város polgármestere köszöntötte a kongresszus résztvevőit.

A tudományos ülésszak 22-én délután Barna Gábor, Kecskeméti Károly, Tönu Selenthal, Bányai János és Görömbei András plenáris előadásával vette kezdetét.

Az ötnapos kongresszuson 28 országból több mint 450 magyarságtudós 34 szimpóziumon és 11 szekcióban mutatta be eredményeit magyar és világnyelveken.

A hungarológiai kutatások sokszínűségét nemcsak az jelzi, hogy egyre több tudományág kapcsolódik be a vizsgálódásokba, hanem hogy ezek a tudományágak egyre inkább szervesen együtt működnek, s olyan perspektívákat nyitnak meg, ahonnan eddig biztosan nem szemléltük magyarságunk mi-benlétét (gondolunk itt például arra, hogy milyen másként látszanak Arany János balladái egy dél-koreai balladaszerű műfaj felől, vagy hogy egy számítógépes program elkészítése a magyar nyelv szavait miként térképezi fel, sőt mi több, generálja stb.).

A szimpóziumok, szekciók mind-mind olyan kérdések köré szerveződtek, melyek

a tudományágak tarkaságát kívánták meg (legalább a témakörökre érdemes itt utalni, ha már a párhuzamosan futó előadásokra – sokaságuknál fogva – nem reflektálhatunk): Vallás, etnikum, tradíció; Xenológia: az „idegen” problematikája; Humanizmus, religió, identitástudat a kora újkorban; Anyanyelv-változatok, identitás és magyar anyanyelvi nevelés; Névtörténet – magyarságtörténet; Kultúra – médium – irodalom; A magyar külpolitikai gondolkodás a 20. században; Az impresszionizmustól a posztmodernig; A magyar mint idegen nyelv; Images, Sounds and Narratives: The Poetics of Cultural and Historical Identity in Hungarian Cinema, Home and Abroad; A magyar identitás jelképei – szemiotikai megközelítés; A kisebbségi magyarok közösségépítése a szomszédos államokban, 1918–1948; Identitás és irodalom; Fordítási kérdések; Portrék a magyar történelemből; Hol tartunk? – A nemek tudománya Magyarországon; A hungarológia tárgya: a művészettörténet és problémái; A határtalanítás programja és az újabb magyar nyelvi tervezés; Zene és identitás; Magyar néprajzi kutatások a Szerémségben; Kétnyelvűség-problémák; A nacionalizmus és az Európa-kép változásai Magyarországon a 19–20. században; Területi és társadalmi nyelvváltozatok a történetiség fényében; A magyar nyelv eredete; A magyar egyházi nyelvhasználat múltja és jelene; Kultúratudomány / Cultural Studies; Magyarságkép, identitás és magyar kulturális külpolitika a 20. században; Politikai diskurzusok az államról a 19–20. századi Magyarországon; Nemzettudat és többes kötődések; Kisebbségi magyar irodalom; Reformáció és identitástudat; Nemzeti filozófia; Klasszikus magyar irodalom; A szókinccs mint a magyarságtörténet forrása; A magyar nyelv a világban; A magyar kultúra külföldön, külföldi kultúrák itthon; Kultusz és kultikus nyelvhasználat az interkulturális (kisebbségi) identitásválasztás és identitásépítés funk-

ciójában; Trauma és irodalom; Birodalmi patriotizmus és béke a muzulmánokkal; Emlékezet, elbeszélés, reprezentáció; Rendszernyelvészeti problémák; A magyar kisebbségek múltja és jelene.

Kiemelt jelentőséget tulajdoníthatunk annak a kerekasztal-beszélgetésnek, melyben az európai egyetemközi együttműködést vitatták meg szakértők a hungarológiában, illetve kísérletet tettek a közös hungarológiai tantervek fejlesztésének megalapozására. A nemzetközi kerekasztal-beszélgetésen „képviseltette magát” Bécs, Ungvár, Nápoly, Hamburg, Helsinki, Prága, München, Pozsony, Jyväskylä, Maribor, Budapest, Szeged, Debrecen, Újvidék és Szófia. A szimpózium-vezető Derék Pál arra hívta fel a figyelmet, hogy a hungarológia-oktatás új kihívások előtt áll, hisz az utóbbi években megcsappant a hungarológia iránti érdeklődés, melynek csak részben oka a bolognai folyamat. Derék legalább ennyire számotvető tényezőnek véli, hogy sok helyen később láttak neki a „piacképes” szerkezetátalakításnak. Ennek a kialakult helyzetnek az ismeretében próbáltak a beszélgetés résztvevői kialakítani a jövőre nézve működőképes stratégiákat (hálózatosodás, közös tanterv, Joint Diplomas stb.).

A szimpóziumokban és szekciókban folyó tudományos ülésszakokat szellemi, művészi és nem utolsó sorban gasztronómiai hungaricumokban gazdag, nagy közös programok váltották fel: az Országos Nyári Tárlat bemutatása, a *Magyarország Európa térképein 1520-tól napjainkig* című kiállítás; a Debreceni Kodály Kórus, Szenthelyi Miklós, Fátyol Rudolf hegedűművészek és Duffek Mihály zongoraművész, valamint a Debreceni Református Kollégium Kántusának koncertjei; magyar kiadók könyvbemutatói, a *Debreceni Disputa* című folyóirat bemutatkozása; kirándulások a Hortobágyra, a bihari és szatmár-beregi vidékre, Tokajba; rektori fogadás, gulyásparti és záróvacSORA.

A kongresszus szervezésében és lebonyolításában sokan tevékenykedtek, álljon most itt azoknak a neve, akik oroszánrészt vállaltak a feladatokból: Görömbei András, Maticsák Sándor, Takács Miklós, Bakodi Veronika, Balogh Judit, Sinka András, Sinka Mariann.

Elismerés illeti e nagyszabású esemény szervezőit, előadóit, az ő teljesítményükhöz nem is fér semmi kétség, ám mégsem hallgathatjuk el, hogy néhány szépségfolt esett a rendezvényen. Nem arra az internetes lapokon olvasható – egyébként megszívlelendő – kifogásra gondolok, hogy alapvetően zártkörű (regisztrációhoz kötött) volt a kongresszus, azaz a tudományos élet szereplőin kívül mások nem vehettek rajta részt (természetesen a gyakorlatban senkit nem küldtek el, ha „betévedt” hallgatónak egy-egy szekcióba), nem is arra a sajnálatos tényre, hogy a diskurzus szereplőinek önhibáján kívül a *Nemzet és nyelv a 18–19. század fordulóján* címen meghirdetett ke-rekasztal-beszélgetés elmaradt, hanem az

olyan sajnálatos eseményekre, mint hogy a rendezvény ideje alatt ismeretlen okból felgyújtották az egyetem főbejáratát, s hogy nem készültek el időre a főépületében folyó felújítási munkálatok. Ez utóbbi nemcsak azért volt sajnálatos, mert egyes szekciók eredeti helyszínei helyett némi bolyongás után kevésbé tágas, kevésbé könnyen megközelíthető termekben kellett megtartani az előadásokat, hanem mert a látványon, a közérzeten és a presztízsen ejtett csorbát a késelelem, hisz egy igazán patinás épület adhatott volna otthont egy igazán jelentős eseménynek.

S hogy ne zárjuk e rövid beszámolót mégse keserű szájjal, egyfelől jelezzük: a kongresszuson elhangzott előadások nagy része 2007-ben olvasható lesz, másfelől hadd fejezzük ki abbéli reményünket, hogy a közeljövőben a Debreceni Egyetemen valóban sikerül létrehozni egy Hungarológiai Központot, hisz az első lépéseket ez ügyben már megtettük.

Gönczy Monika

Pályázati felhívás

A **Debreceni Szemle Alapítvány** pályázatot hirdet a negyedévenként megjelenő folyóirata **főszerkesztői** feladatainak ellátására **2007. január 15-től 2009. december 31-ig**, amely pályázati kiírás nélkül meghosszabbítható.

Pályázati feltételek:

1. Tudományos fokozat és széles tudományos látókör.
2. Gyakorlat tudományos folyóirat szerkesztésében.

Pályázati határidő: 2006. december 31.

A főszerkesztői tiszteletdíj megegyezés szerint.

Pályázatokat a következő címre kérjük:

Debreceni Szemle Alapítvány, 4026. Debrecen, Bem tér 18/c.

Dr. Berényi Dénes
a kuratórium elnöke